

Reflexiók egy új angol nyelvkönyv megjelenéséhez

Major Ferencné

erzsics52@gmail.com

Ebben a tanévben új tankönyvből: Poór Zsuzsanna és Harangozó Hajnalka *Secrets 1* című munkájából kezdtek meg az angol nyelv tanulását a hazai általános iskolák 4. osztályos tanulói.

A könyv Marton Livia először 2007-ben megjelent, *My English Book Class 4* című tankönyvét váltotta fel. Ezt a munkát a *Hazai szerzők új angol nyelvkönyvsorozatáról* című írásomban elemeztem (Major, 2012).

Reflexióim három területet érintenek. Vázlatosan utalok a *Secrets 1* általam vélt pozitívumaira és hiányosságaira, majd két szempontból szélesebb kitekintést teszek néhány, kisiskolásoknak írt angol nyelvkönyvre, egy-egy kiemelkedő példát ismertetve, elemelve.

Pozitívumok

A nyelvkönyv egyik pozitívuma a gyermekek érdeklődéséhez, életkori sajátosságaihoz messzemenően alkalmazkodó szókincs, mint pl. *scooter, rollerblade stb.*

Fontos, hogy a tananyag szilárd, tartós elsajátítása érdekében a szerzők – a leckék rendszeres ismétlő, fejezeteket lezáró egységein túl is – teret biztosítanak a szókincs ismétlődésének, így számos kifejezéssel több alkalommal is találkozhatunk.

A könyv értékes vonása a számos, már az első leckében is megjelenő társasjáték, ami minden bizonnyal motiválja, játékosá teszi a gyermekek nyelvtanulását.

Pozitívum az is, hogy a számok tanítása több leckében, mindig életszerű szituációba ágyazva történik. Még hasznosabb lenne, ha néhány fontos közületi telefonszám, mint a mentők, rendőrség stb. is helyet kapnának az egyes fejezetekben (Marton, 2018).

Szellemes megoldás, hogy a színek tanításánál a megfelelő színnel nyomtatott betűk is segítik a gyors elsajátítást, mint például a pirossal nyomtatott *red* szó, vagy a zölddel írt *green* stb. Szerencsésnek tartom továbbá az aktív szókincshez tartozó, mintegy 380 szót tartalmazó lista közzétételét.

Szeretném megjegyezni, hogy a fentiekben a kiadványnak kizárólag a számomra újszerű, pozitív vonásait emeltem ki, nem említve más, hasonló korosztályhoz írt tankönyvekkel megegyezőket.

Hiányosságok

Sajnálatos, hogy teljesen kimaradt a szerzők munkájából az ABC ismertetése, gyakoroltatása. A szerző az ABC-dal mellett a 42. oldalon, ahogyan a 48-on is, azonnal rátér a betűzésre. A hazai angol nyelvkönyvek széles sora több oldalon, változatos gyakorlatokkal tárgyalja az angol ábécét, majd ugyancsak színesen, több leckére kiterjedően gyakoroltatja az oly fontos betűzést (Medgyes, 1986; Szódy, 2001; Odzené és Szemenyei, 2003; Marton, 2018). Ezt teszi irányt mutatóan elsőnek a kisiskolások számára 1991-ben kiadott *Tip Top* című nyelvkönyv, amely Shelagh Rixon munkája.

Nem véletlen, hogy a fenti és más szerzők is nagy figyelmet szentelnek az ábécé tanításának. Az ábécé biztos ismerete képezi ugyanis az alapját az önálló olvasáshoz, szövegértéshez szükséges szótárkezelési jártasságoknak, így ennek hiányos tudása megbénítja a későbbi szótárhasználatot (Major, 2010).

Új alkotások létrehozásakor kívánatos lenne az előző tankönyvírói generációk által örökül hagyott maradandó, hasznosítható értékekre építeni.

A kötetben szerepelnek ugyan, de csak hézagosan, a nyelvtanításban nélkülözhetetlen dalok, mondókák, és csak néhányuk szövege jelenik meg a tankönyvben vagy a munkafüzetben. Mennyire hiányzik, pedig kínálja magát, a *Head and shoulders* című dal a testrészek témakörnél, az *Old Mac* pedig a farm téma bevezetésénél!

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a dalok szerepét a nyelvoktatásban, és nem csak a gyermekek nyelvtanításában, hiszen a dalok teszik maradandóvá, felejtetlenné a tanultakat. Amellett szerepük felbecsülhetetlen a helyes kiejtés, intonáció, a szavak és nyelvi szerkezetek elsajátításában, a nyelv megszeretetésében, a nyelvtanulás iránti motiváció felkeltésében és fenntartásában.

Kár, hogy a dalok tekintetében a szerzők figyelmen kívül hagyták Medgyes Péter, Odzené Szemenyei Márta, Ács Nagy Mária és Marton Livia tankönyvírói gyakorlatát. A felsorolt szerzők nyelvkönyveikben minden egyes leckében közlik a dalok kottáját és szövegét. Marton Livia ezen túlmenően a tankönyv végén közzéteszi az összes előfordult dal szövegét és kottáját, természetesen a hanganyagot is hozzáférhetővé téve (Medgyes, 1986, 1987; Odzené, 1994; Ács, 1991; Marton, 2018).

Hiányolom a *Secrets 1*-ből az önálló tanulásra és önértékelésre nevelő tesztet, melyeket a *My English Book 4* munkafüzete „*Test yourself*” címen minden lecke végén következetesen alkalmaz (Marton, 2018).

Szélesebb kitekintés

Végezetül szeretném felvetni, hogy két kérdés tekintetében hiányérzetem van, nem csupán Poór Zsuzsanna és Harangozó Hajnalka, hanem velük együtt az általam ismert, kisiskolások számára készült több hazai szerző nyelvkönyvével kapcsolatban is.

Az egyik kérdés a hanglejtés problematikája, ez az a terület, amellyel nem akar, vagy nem tud megbirkózni a szerzők túlnyomó többsége. Ismereteim szerint a hanglejtés tanítását – ezen a téren egyedülként – Szódy Erzsébet (2001) *Practise Together 1* című nyelvkönyve tartalmazza, több fejezeten áthaladó gyakorlatok és hanganyagok együttesében. Sajnálatos, hogy ebben az oly fontos kérdésben nem talált követőkre. Erre pedig kényszerítő szükség lenne már az első mondatok megformálásánál is, különösen a kérdőszavas és kérdőszó nélküli kérdő mondatoknak a magyartól erősen eltérő intonációja tekintetében (*What is it?* – ereszkedő, *Is it a pen?* – emelkedő). Tekintettel arra, hogy a kisiskolások nyelvi hallása még kifinomult, elegendő lenne csupán a hangfelvételek nyomán a gyakorlatokat felhasználva tudatosítani a két nyelv közti eltéréseket.

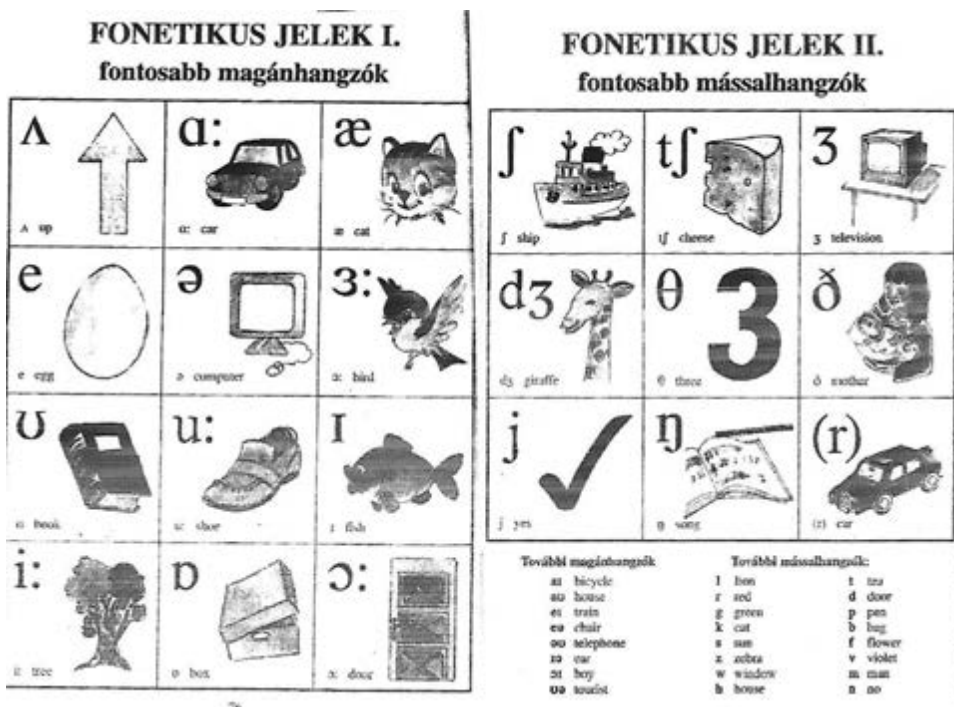
A másik probléma: a kiejtés fonetikai jeleinek megértéséhez hiányzik az útmutatás. Poór Zsuzsanna és Harangozó Hajnalka, a hivatkozott és számos más szerzővel egyetemben, a szószedettel együtt közlik a fonetikai jeleket is (*Medgyes*, 1986, 1987; *Ács Nagy*, 1991; *Poor*, 2002; *Ábrahám*, 2008; *Hessky*, 2017). Ezek közlése nagy pozitívum, azonban nehézségekkel is jár. A problémát az jelenti, hogy a jelek minden előkészítés nélkül sorakoznak fel, légüres térben hagyva a kisiskolásokat, akik nyilvánvalóan nem tudnak mit kezdeni a zárójeles „*krikszkrakszokkal*”.

Feltételezem, hogy ezzel kapcsolatban az érdeklődőbb tanulók tanárukhöz fordulnak felvilágosításért. Életkori sajátágaik és az elérhetőségi nehézségek miatt a tanár azonban nem mondhatja a 9-10 éves gyerekeknek, hogy tájékozódjanak a Magyar–Országfele angol–magyar kézisztótárból, az Angol nyelvtan-ban vagy a jelöléseket magyarázó Angol–magyar, Magyar–angol Gyereksztótárban (*Budai és Radványi*, 2001; *Mozsárné*, 2017). A tanárnak legjobb tudása szerint magának kell megtalálnia a gyerekek számára megnyugtató megoldást. Megjegyzem, hogy később, az 5. osztálytól kezdve már bátran ajánlható a tanulók figyelmébe a kitűnő, a fonetikai jelek megfejtését is magában foglaló, fent idézett Gyereksztótár.

Szükséges megjegyezni, hogy a nyelvkönyvek sorában a fentiektől eltérő megoldások is jelen vannak.

A 35 kiadást megélt *Kezdők angol nyelvkönyve* (*H. Davies*, 2019) – ismereteim szerint egyedülállóan – a szószedetet megelőzően egy oldalt szentel a fonetikai jelek magyarázatának.

Odzené Szemenyei Márta (2003) *Harmadik angolkönyvem* című munkája nem csupán közli, hanem tanítja is a fonetikai jeleket. Színes képekkel, vonzó formában vezeti be ezeket a jeleket a 10-11 éves gyerekek világába. Ezzel a megoldással nem találkoztam egyetlen, kisiskolások számára írt angol nyelvkönyvben sem.

1. ábra – Fonetikus jelek

A kitűnő előkészítés után a könyv végi 7 oldalas szójegyzék immár megalapozottan tárja fel az egész könyv szókincsét az elsajátított fonetikai jelek kíséretében (Major, 2010).

Befejezésül szeretném ismételtlen aláhúzni, hogy az egymást váltó nyelvkönyvíró nemzedékek jelentős értékekkel gazdagították a nyelvoktatás ügyét. Reflexióimmal, munkájuk felidézésével szeretném elősegíteni a jelen jobbá tételét.

Irodalom

Ábrahám Károlyné, Trentiné Benkó Éva és Poros Andrea (2008): *Magic Friends angol nyelvkönyv általános iskolásoknak*. Holnap Kiadó, Budapest.

Ács Nagy Mária, Hudák Ilona és April Retter (1991): *Rainbow 5. Angol nyelvkönyv. Szakosított tantervű általános iskola*. Tankönyvkiadó, Budapest.

Budai László és Radványi Tamás (2001): *Angol nyelvtan a középiskolák számára*. Tankönyvkiadó, Budapest.

Daves Helen, Holmes Françoise, és Sárosdyné Szabó Judit (2019): *Kezdők angol nyelvkönyve*. Holnap Kiadó, Budapest.

- Hessky Regina, Iker Bertalan, Mozsárné Magay Eszter és P. Márkus Katalin (2011): *Angol–magyar, magyar–angol gyerekszótár*. Maxim Kiadó, Szeged.
- Magay Tamás és Ország László (1996): *Angol–magyar kézisztár*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Major Ferencné (2012): Hazai szerzők új angol nyelvkönyvsorozatáról. *Módszertani Közlemények*, **52.** 1. sz. 38–43. o.; *Tanító* 2012/6. 21–22.
- Major Ferencné (2010): Az ábécé és a fonetikai jelek tanítása Odzené Szemenyei Márta kisiskolások számára írt angol nyelvkönyveiben. *Tanító* **5.** 19–21.
- Major Ferencné (2010): A szótárhasználat magyarországi tanításának történetéről II. *Modern Nyelvoktatás*. **16.** 2–3. sz. 96.
- Marton Livia (2018): *My English Book Class 4*. Eszterházy Károly Egyetem, Eger.
- Medgyes Péter (1986): *Angol nyelvkönyv. Szakosított tantervű általános iskola 3. osztály*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Medgyes Péter (1987): *Angol nyelvkönyv. Szakosított tantervű általános iskola 4. osztály*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Mozsárné Magay Eszter és P. Márkus Katalin (2020): *Angol–magyar, Magyar–angol Gyereksztár*. Maxim Kiadó, Szeged.
- Odzené Szemenyei Márta (1994): *Első angolkönyvem*. Apáczai Kiadó, Celldömölk.
- Odzené Szemenyei Márta (2003): *Harmadik angolkönyvem*. Apáczai Kiadó, Celldömölk.
- Poór Zsuzsanna (2002): *First steps together*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Poór Zsuzsanna és Harangozó Hajnalka (2021): *Secrets 1*. Oktatási Hivatal, Budapest.
- Rixons Helagh (1991): *Tip Top Pupils Book 1*. Magyar Macmillan Könyvkiadó Kft., Budapest.
- Sződy Erzsébet (2001): *Practise Together 1*. Szent István Társulat, Budapest.